

Ne samo politikom, tudi Društvu Novo mesto se obeta razgibano jesensko-zimsko razglabljanje o morebitnih novih članih upravnega odbora, ki ga je sedanje vodstvo napovedalo na zadnji seji s pomenljivo točko dnevnega reda: kadrovska prenova! Nekateri sedanji člani upravnega odbora se zaradi službenih obveznosti ali osebnih razlogov poslavljajo od foteljev v gostoljubni sejni sobi Gozdnega gospodarstva na Gubčevi ulici, mandat pa tudi si-

Društvo
Novo mesto

cer poteče Upravnemu odboru in predsedniku Mitji Simiču.

Tako hude gneče za stolčke kot je na parlamentarni ravni, se v Društvu Novo mesto ni bati, saj se sestajamo in delamo popolnoma neodplačno. Seveda mora imeti človek svoje mesto rad, da je pri takem poslu sploh zraven. Čeprav je ljubezni do mesta vse manj, pa verjamemo, da so tudi ob Krki še prostovoljci, ki bi bili za ljudem bolj prijazno in prijetno mesto pripravljeni sodelovati z nami.

Vabimo nove člane Društva in nove člane upravnega odbora, predlagajte meščane po srcu za dejavnosti društva v naslednjih letih.

Najbrž bi rajši videli na naslovnici kakšno bolj romantično sliko, vendar tudi to je naše mesto! Zahodna vpadnica, ki se izteče po Kandijski cesti na most čez Krko, nudi domačim in tujcem grozovito žalosten pogled in daje vtis, kot da se je znašel v najbolj zanemarjenem kraju v gorah Balkana. Je to komu mar? (Foto: Marijan Lapajne)

ZGODOVINSKO PREDMESTJE STAREGA MESTNEGA JEDRA

Kandija kot klavrna senca nekdanje slave

Ne glede na barvo občinske oblasti, dolgoročne ali kratkoročne interese posameznikov, občine ali države ter ne glede na opravljene prostorske študije in predloge (npr. arhitekta Marijana Lapajneteta) imamo v samem središču mesta predel, ki daje vtis, kot da se je bogu hudo zameril. To je Kandija – zgodovinsko predmestje starega jedra na nasprotnem bregu Krke, ki je bilo do leta 1923 upravno-administrativno ločeno od Novega mesta (v začetku 20. stoletja celo sedež občine Šmihel-Stopiče).

Tu so se stekale prometno-trgovske poti, ki so vodile po dolini reke Krke, in tiste, ki so potekale z juga preko Gorjancev. Popotniki in trgovci so se na tukaj srečevali in zadrževali pred vstopom v mesto, s katerim je Kandijo povezoval brod, od 16. stoletja dalje pa lesen most, ki ga je konec 19. stoletja na drugem mestu zamenjal železen, ki stoji še danes.

Pred starim mostom je stala mitnica, ob njej

pa skladišča za trgovsko blago, hlevi za vprežno živino in zavetišča za popotnike. Pisatelj Janez Trdina je konec 19. stoletja o Kandiji zapisal: »Kjer je hiša, tam je krčma – to je Kandija«. Živahno življenje se je v Kandiji ohranilo do začetka 20. stoletja – tu se je srečevalo, trgovalo, proslavljalo dobre kupčije ali pa tudi samo veseljačilo.

Na Kandijo se navezuje velik del za Novo mesto najpomembnejših zgodovinskih osebnosti in dogodkov – npr. iz 19. stoletja advokat in narodnjak dr. Jožef Rozina ter zgodovinar in politik Fran Šuklje (oba iz gradu Kamen), da ne omenjamo Prešernove muze Julije Primic (iz gradu Mostek), od tod izvirata olimpijonek Leon Štukelj in akademik Marjan Mušič, med dogodki pa izstopata t. i. »kandijska revolucija« leta 1918 in novomeška pomlad leta 1920.

Ob koncu 20. in v začetku 21. stoletja pa so prometni tokovi, ki so Kandijo nekoč udejanili,

le-to na koncu tudi ugonobili. Kandija ni več živahno stečiče popotnikov, ampak zgolj močno obremenjena, pretežno

tranzitna prometna cesta, potniki na njej pa si jo želijo zgolj čim prej zapustiti. Praktično vse, Nadaljevanje na 2. str.

OBČINA BI LAHKO ŽE ZDAVNAJ UKREPALA

Kdo bo poskrbel za dostojen videz?

Novo mesto je nesporno gospodarsko, politično in kulturno središče Dolenjske in ga vsa vodstva Mestne občine Novo mesto proglašajo tudi za metropolo pokrajine (ki je sicer še ni). Pred kratkim se je mesto priključilo tudi projektu Evropska prestolnica kulture (EPK), katerega nosilec je Maribor. Kandidira tudi za enega od prirediteljev evropskega košarkarskega prvenstva.

Pričakovali bi, da ima tako častiteljno mesto vsaj nekaj naravnega občutka za lastno urejenost. Vsak človek skrbi za svoj videz. Enako velja za vse poslovne ljudi. Mestna občina pa očitno glede tega nima nobenega posluha. Drugače si ni mogoče razlagati dejstva, da že od

jeseni 2002 ni prenovila stavbe Narodnega doma, katerega lastnica je, da še do danes ni ukrenila ničesar, da bi bilo na Glavnem trgu popravljeno pročelje poslopja, ki se do-

tika magistrata, v katerem ima svoj sedež župan, da bi spremenila in izboljšala sliko Kandije, ki je z izjemo nekaj zasebnih hiš v obupnem stanju in kva- Nadaljevanje na 2. str.

Žalosten pogled na nekdanjo slovito Krajčevo tiskarno na začetku Rozmanove ceste. (Foto: Marijan Lapajne)

Kandija kot klavrna senca nekdanje slave

Nadaljevanje s 1. str.

kar se zadnja leta dogaja v Kandiji, je ena sama agonija in njen osrednji del je videti kot nekakšen geto.

V stari Kandiji smo v zadnjih letih doživeli samo eno malo večjo gradnjo (t. i. vagon), ki pa se je izkazala za mrtvo-rojeno dete in s tem za eno največjih urbanističnih napak v mestu. Ob veliki pomoči takratnih občinskih oblasti je bila ta gradnja izsiljena na brežini Krke ob oblubi, da bo ohranjena pot ob Krki, in da bo ohranjeno vse obrežno rastje. Nekdo je po nekaj letih samevanja stavbe najprej zaprl pot ob Krki, potem pa je bila ob objektu odstranjena še vse obrežno zelenje. Kako se lahko takšno norčevanje iz javnega interesa nekaznovano dogaja v samem središču mesta, ni jasno.

V razvojnem smislu zadnja leta obravnavajo v Kandiji le tako imenovani Zdravstveni sklop, ki obsega tudi dva za kulturno zgodovino Novega mesta zelo pomembna

❖ Da je Kandija poleg mestnega jedra Novega mesta območje z največjo gostoto kulturnih spomenikov in kulturne dediščine na širšem območju Novega mesta (20 enot registrirane dediščine, od tega je kar 15 vrednotenih za kulturni spomenik, vse to na razdalji enega kilometra).

❖ Da nikjer pri nas ne srečamo dveh medsebojno neodvisnih grajskih zgradb tako blizu kot sta Mostek in Kamen. Medsebojna oddaljenost znaša 32 metrov – približno toliko, kot meri stranica gradiča Mostek.

Ali ste vedeli?

❖ Da prva omemba gradu Kamen sega v čas pred ustanovitvijo Novega mesta leta 1365.

❖ Da zgodovinsko območje naselja Kandija sega v kar tri sedanje krajevne skupnosti: poleg KS Kanjija-Grm še v KS Drska in KS Majde Šilc.

❖ Da je potok Težka voda, ki se izliva v Kandiji, največji desni pritok reke Krke.

gradiča Kamen in Mostek (imenovan tudi Neuhof), vendar njuna prihodnja namembnost še ni jasna. Kot svetla točka v tem prostoru ostaja le pred nekaj leti urejeno sprehajališče Primičeve Julije ob Krki pod gradom Mostek.

Ko govorimo o oživitvi mestnega jedra, bi morali govoriti tudi o oživitvi Kandije. Pred kratkim smo sicer doživeli odprtje nove slaščičarne in

pekarije v kleti nekdanjega hotela Kandija (oz. Windischerjeve gostilne) ter obnovo pročelja na najbolj razpadajočem delu stavbe, vendar pa so to pročelje hitro »okrasili« s prevelikimi in ne ravno lepimi svetlobnimi napisy. Spomladi so tudi oskubili drevesa na gostilniškem vrtu za hišo (ta bi bil lahko najlepši gostinski vrt v mestu), ki pa tako kot večina poslopja še naprej ostaja zapuščen in zanemarjen.

Sicer pa v Kandiji že leta gledamo razpadajoče poslopje stare mitnice, razpadajoča pročelja, na izvrstnem prostoru ob Krki pa črpališče kanalizacije. Med redke urejene zgradbe lahko štejemo gostilno Bobič.

Zaradi zgrešene urbanistične politike v preteklih desetletjih, ki je onemogočila prometno razbremenitev ceste, ostaja žalostno dejstvo, da Kandija nikoli ne bo mogla dosežati bivanjskih kakovosti, kot bi jih sicer, vendar pa to vsekakor ne more biti izgovor, da se čisto nič ne ukrene. Prostorski in

vsebinski pomen Kandije v ustroju mesta je danes vsekakor podcenjen. Če hočemo, da bo Kandija spet dobila svoje mesto in pomen, vsaj približno podoben nekdanjemu, mora biti ponovno vzpostavljen dialog z mestnim jedrom z dopolnjevanjem vlog. Ena od teh je prav gotovo izgradnja ene ali več parkirnih hiš, ki bi omogočale prometno razbremenitev mestnega jedra, hkrati pa bi lahko tvorile nova razvojna jedra tudi na kandijski strani.

Predvsem pa je treba za javnost odpreti brežino reke Krke ter na njej urediti sprehajalo pot, delno lahko tudi v konzolni izvedbi nad Krko, in jo povezati z že zgrajeno Julijino potjo. Sprehajalno pot bi lahko uredili tudi ob potoku Težka voda, ki tik pred izlivom kaže zelo zanemarljivo podobo. Sočasno bi lahko za kolesarski in peš promet obudili tudi most, kjer je nekdanj stal lesen, ter na sploh bolje izkoristili prednosti bližine reke v lepotnem, razvedrilem in družabnem smislu. Ali nam je res že čisto vseeno v kakšnem mestu živimo? MITJA SIMIČ

Temelj opornega zidu nad Seidlovo cesto, ki bo moral zdržati težo Koštialove ulice in prometa po njej, so mojstri temeljito utrdili. (Foto: M. Moškon)

KONČNO OLAJŠANJE ZA PREBIVALCE MESTNIH NJIV Še mesec dni za Koštialovo

Ena najbolj zanemarenih novomeških ulic, Koštialova, ki pelje na Mestne njive, dobiva končno novo podobo. Prve načrte za njeno obnovo so naredili že pred petindvajsetimi leti, pa stanovalci najstarejšega primestnega naselja, nekdanje železničarske Kolonije, niso imeli te sreče, da bi se po preozkih dostopnih poteh lahko

vsaj v lepem vremenu, kaj šele v nalivu ali v snegu varno prebili do svojih bivališč. Končno se je Mestna občina lani odločila za popolno preureditev prometnice, ki je dobila ime po profesorju novomeške gimnazije ter uglednem jezikoslovcu in prevajalcu Ivanu Koštialu. Delo, ki so ga zaupali podjetju CGP d.d., bi se po pogodbi moralo začeti lani oktobra in končati letos marca. Ne samo, da bi ob enosmerni prometni ureditvi v snegu komaj kdo prilezel v sosesko, ampak je bila izvedba po predloženem projektu tudi prezahtevna. Ob soglasju projektanta in naročnika so čez zimo načrte predelali in letos sredi aprila so dela končno stekla.

Po nekaj dodatnih zapletih, ki so zavlekli gradnjo za več kot mesec in pol, naj bi bila nova Koštialova ulica za tehnični prevzem nared v drugi polovici oktobra, zagotavljajo odgo-

vorni pri CGP. Cestišče bo široko pet metrov in 25 centimetrov, po desni strani gor grede pa bo tekla meter in 60 centimetrov širok pločnik s pocinkano ograjo in uličnimi svetilkami na vsakih 15 metrov. Na levi strani pod starimi podpornimi zidovi vrtov ostane še dovolj prostora za najmanj pol metra široko muldo.

Na novo so položili cevi za fekalije in za meteorov vodo, za novo vodovodno napeljavo in za hišne priključke na vse te vode. Posebno pozornost pa so namenili tudi magistralnemu plinovodu in telekomunikacijskim kablom, ki prav ta tečejo projektanta in naročnika so čez zimo načrte predelali in letos sredi aprila so dela končno stekla.

M. MOŠKON

Naši vrli prostovoljki na bazarju Eva in Staša sta na vročem dopoldanskem soncu marljivo ponujali naše izdaje. (Foto: Peter Fabjančič)

SREČANJE IN PREDSTAVITEV PROSTOVOLJNEGA DELA Društvo tudi letos na bazarju

Društvo za razvijanje prostovoljnega dela – Regijsky center nevladnih organizacij Novo mesto je tudi letos letos pripravil Bazar. Tako so poimenovali srečanje in predstavitev prostovoljnega dela, organiziranega v društvih, združenjih ali kako drugače, z željo, da svoje delo, delovanje in prizadevanje predstavijo javnosti ter prisluhneje obiskovalcem in njihovim predlogom.

kazi podobo našega mesta. Doslej je bil bazar vsakič v veži Kulturnega centra Janeza Trdine, letos pa so ga pripravili na Novem trgu. Prostrora je bilo tokrat dovolj, stojnic s streho, ki bi ščitila pred vročim soncem, pa žal premalo.

Število obiskovalcev je bilo zmerno, program, ki je ves čas potekal, pa zelo

pester. Nekaj knjig smo poklonili, nekaj prodali in dobili tudi nekaj novih članov. Naslednje leto bomo morda lahko postavili še eno stojalo, na katerem bomo pokazali, kaj vse je mestna oblast povabila, na ostalih pa spet, kaj še vedno kazni naše lepo staro mestno jedro.

STAŠA VOVK

OBČINA BI LAHKO ŽE ZDAVNAJ UKREPALA, ČE BI BILO KOMU DO TEGA

Kdo in kdaj bo poskrbel za dostojen videz mesta?

Nadaljevanje s 1. str.

ri vtis celotnega mestnega središča, da bi odpravila katastrofalen pogled na mestno avtobusno postajo, ki ne daje občutka potniku, ki se pripelje v Novo mesto, da prihaja v lepo in urejeno metropolo Dolenjske...

Urejanje in vzdrževanje stavb je seveda prvenstvena dolžnost lastnikov. Čeprav je Narodni dom last Mestne občine in je tudi sedanji župan v svojih nagovorih kot županski kandidat pred zadnjimi volitvami leta 2006 in 2010 obljubljal in

napovedoval, da je obnova tega spomenika med njegovimi prednostnimi nalogami, teh dolžnosti in obljub ni izpolnil. Zato pa je občina zanemarljivo tudi možnost, da poskrbi za primerno ureditev poslopij drugih lastnikov.

Zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o graditvi objektov, uveljavljen 15. januarja 2008, je namreč dal občinam pravico, da naložijo vsakemu lastniku stavbe, naj v obdobju treh letih zaradi koristi, ki jih občina in občan

čina naroči izvedbo takih del v izvršilnem postopku. Za vse stroške, ki ji s tem nastanejo, pa pridobi zakonito hipoteko na objektu. Za vse to po mora občina sprejeti ustrezen odlok. Naša občina takega odloka še ni sprejela, za kar nima resnega opravičila, saj ima take odloke že kar nekaj slovenskih občin.

Iz vseh naštetih primerov in razlogov se številnim Novomeščanom porajata vprašanja iz naslova tega prispevka. Vodstvu občine zato priporočam, naj se vsaj malo ozre na predvolilne obljube in zapoši svoj upravni aparat (ki glede na velikost občine ni ravno maloštevilen), naj poskrbi tudi za zunanji videz našega mesta. Ta videz vsekakor spada v področje kulture bivanja, ki je tudi sestavni del evropske kulture.

Kaj nam pomagajo dnevi cvička, praznovanja občinskega praznika, svečanosti ob športnih uspehih in podobni dnevnih dogodkih, če pa hodimo vse dni mimo razpadajočih poslopij, ki so kakor

v posmeh prizadevanjem tistih, ki s svojimi gospodarskimi in kulturnimi delovanjem uspešno predstavljajo naše mesto v Sloveniji, Evropi in vsem svetu. Menda vendar nihče v našem mestu ne želi, da bi ostal slab videz mesta zrcalo naše evropske kulture!

ANTON ŠKERLIJ
meščan, nekdanji predsednik Društva Novo mesto in nekdanji svetnik v občinskem svetu MO Novo mesto

Namesto pogleda na znameniti novomeški Breg – izvirna »turistična panorama« dolenske prestolnice (Foto: Marijan Lapajne)

Namesto pogleda na znameniti novomeški Breg – izvirna »turistična panorama« dolenske prestolnice (Foto: Marijan Lapajne)

Nekoč priljubljen Windischerjev gostilniški vrt je zdaj popolnoma opustošen. (Foto: M. Lapajne)

www.nalgessin.si

Hitro odprav bolečino.

Nalgessin S

hitro odpravi bolečino

www.krka.si

Tokrat so tudi najmlajši ustvarjalci prišli na svoj račun (Foto: Irena Novak)

ZA VES PROMET ZAPRT NOVOMEŠKI GLAVNI TRG Mavrična galerija na prostem

Letošnjo že četrto Galerija na prostem, kot so srečanje slikarjev poimenovali v novomeškem likovnem društvu Mavrica in Društvu Novo mesto, so zadnjo soboto v avgustu tudi letos pripravili na za ves promet zaprtem gornjem delu Glavnega trga. Meščani so navdušeni nad trgov brez nadležnih avtomobilov, a kaj ko ga občina zapre manjkraj na leto, kot je prstov na eni roki!

Po svoje pa je zadeva razumljiva, saj mora tisti, ki hoče na trgu meščanom kaj lepega ali zanimivega pokazati, od Poncija do Pilata, da mu to odobrijo in omogočijo. To je letos spet izkusil naš predsednik Mitja, saj Društvo že vsa leta sodeluje pri organizaciji Galerije.

Več dni je letal je po razbeljenem mestu s papirji in bankovci v rokah in porabil skoraj dva polna šihita, da so mu izdali vsa potreba dovoljenja, saj za

javne prireditve vsako leto izumljajo nove zakone, ki ne pomenijo nič drugega kot več poti, več papirjev in na koncu tudi več stroškov za isti učinek. Še najbolj gladko je šlo na mestni občini, kjer so odobrili uporabo javnega prostora in dali dovoljenje za zaporo prometa skozi zgornji del Glavnega trga. Sočasno je moral podjetju CGP d.d. Novo mesto dostaviti še vse potrebne projekte za izvedbo prometne ureditve ter občini oddati pooblastilo, da bo zaporo prometa izvedlo prav podjetje CGP, ki je z novim zakonom itak edino pooblaščen podjetje v Novem mestu za to dejavnost, ter podjetju CGP vnaprej plačati dobrih 120 evrov. Kar nekajkrat je potem moral na Upravno enoto in nazaj na občino, ker na Upravni enoti niso bili zadovoljni s prilogami in projekti, ki so bili za občino in CGP dobri, za njih pa žal ne. Še zadnji dan pred

zaporo je moral na Cikavo, kjer so mu v podjetju Acer dobrohotno posodobili stari projekt prometne ureditve in zapore Glavnega trga, katerega vsebina je že vsa leta nespremenjena. Na kocu so bili na Upravni enoti za 25 evrov vendarle pripravljene izdati dovoljenje za javno prireditev.

Ali ne bi bilo lepo, če bi vso to birokracijo opravili kar številni uradniki, predstavnik prireditelja pa bi vse samo podpisal, lahko tudi po elektronski pošti? To pa seveda ne gre! Tudi zato smo v središču mesta, ki je še zmeraj srce urbane življenja, za številne prireditve neusmiljeno prikrajšani.

Z Galerijo ob izteku Novomeških poletnih večerov naj bi po svoje pripomogli k oživiljanju starega mestnega jedra, kar obljublja že od nekdaj vsi župani po vrsti. Na žalost še nobeden ni zbral dovolj poguma, da bi trg vsaj poskusno zaprl vsaj čez poletje in z malo napora pripeljal vanj čim več dogajanja.

Tokratna Galerija je pripravila nekaj manj slikarjev kot lani, saj so se, po besedah predsednika Mavrice Marjana Maznika, nekateri, zlasti starejši umetniki, zbali napovedane silne vročine. Vseeno pa je okrog petintrideset mojstric in mojstrov čopiča in krede, od tega dobra tretjina domačih, marljivo upodabljalo tja do sobotnega popoldneva. Domači umetniki pa so za ves dan postavili na ogled svoja dela in jih tudi ponudili v odkup.

Č. S.

Poglobljena kritika umetnikove stvaritve je vedno dobrodošla. (Foto: Irena Novak)

KOZERIJA Vagon

Da se tam spodaj ob Krki nekaj čudnega dogaja, vedo vsi. Novogradnja izpred 15 let še ni ne prodana ne naseljena, pa jo že veselo vrag jemlje. Pred leti je nekaj mesecev v spodnjih prostorih domovala prodajalnica avtomobilov (nekateri temu rečejo salon), ki pa je kmalu propadla. Stavba razpada pri živem telesu in tako bo menda še vnaprej. Poznavalci pravijo, da je tako bojda zaradi silnega greha občinarjev in vodarjev, ki so dali soglasje za poseg na varovane brežine reke Krke.

Pravi Novomeščani pa vedo povedati, da tam tudi straši. Uspelo nam je zbrati nekaj pričevanj.

Zanimiva je pripoved napol upokojenega javnega uslužbenca Korlana M.. Na poti iz bolnišnice se je ustavil »Pri čričku«, beseda je dala besedo, sami znanci so prihajali z vseh strani in čas je tekkel, da nikdar tako. Kar naenkrat se je znočilo in treba je bilo iti domov. Odpravi se vrli občinar malo majavih korakov ob potoku in naprej po Kandijski cesti, ko mimogrede ugotovi, da mu mehur ne bo zdržal do doma. Malo pred vagonom, tako nekako kot večina nočnih pešcev v tem delu mesta, skrene s pločnika, da bi se olajšal. Kar iznenada med Krko in vagonom, na tistem za pešce zagrajenem prehodu, opazi nenavadno svetlikanje. Radovednost ga je gnala pogledat, takrat pa mu je zašumelo okoli ušes in mrzel piš mu je dal vedeti, da tam ni sam. Pritisk v mehuru je v trenutku popustil in še sam ne ve, kako je tako hitro našel domov.

Drug primer je zaznavanje zdravstvene delavke Matilde Ž., ki tam mimo hodi v službo. Dan na dan opazuje, kako lesena obloga na vagonu spreminja barvo in zob časa nezadržno opravlja svoje poslanstvo. Zadnjič pa je iz teh oblog slišala škrtanje in zvoke, ki so spominjali na stokanje živo zazidanih grešnikov. Zmrazilo jo je tam nekje do sedmega ledvenega vretenca in še navzdol pa je za vsak slučaj le pospešila korak. Odslej ubira druge poti ali pa pospešeno vodi korake po nasprotni strani ceste.

Berto B. iz okolice Novega mesta se je pozno zvečer pri zavodu, ki domuje na Grmu, pod okriljem teme založil z bakrenimi okenskimi policami in kosi strelovoda in je ravno prisopihal po hribu navzdol v varno zavetje teme za vagonom. Tam je mislil počakati na prevoz, ki je iz operativnih razlogov krožil po mestu, kar se nenadoma nad njim prižge luč. »Kako je kaj takega mogoče, saj tu nobeden ne stanuje?« si misli Berto, pa se zasliši še kihanje in hropenje, kar mu je dalo vedeti, da je zgoraj nekaj čudnega. V prazni hiši?! Jadrno je nabrusil pete, vse do Tuša se menda ni ustavil, bakra pa vseeno ni spustil iz rok.

Uredništvo v sodelovanju z lokalno Ghostbusters celico še zbira pričevanja, zato vabimo Novomeščane s podobnimi izkušnjami, da se nam javijo. Novo mesto bo s tem nedvomno popestrilo svojo turistično ponudbo.

M. V.

Za naslov:

izziv